

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Censura

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

deficiente superiore, & urgente necessitate Confessus esset inferiori non reservata, & celebrasset. Vel antea quidem Confessus, & absolutus, recordatus postea mortalis obliiti, nec valens illud cōfiteri, sine nova Confessione celebrasset, *part. 5. tractat. 13. resolutio. 64.*

Certum est autem, præceptum non comprehendere laicos.

46. Sextum dubium est, an hoc præceptum extendatur ad laicos. Et respondetur negativè cum Sylvio *in 3. part. qu. 80. art. 2. dub. 2.* & alii communiter contra Navarrum *apud ipsum ibid.* Quando enim laicus aliquod peccatum in Confessione omittit, quod ex justa causa explicare non potest, satis est, quod illud postea confiteatur urgente Confessionis præcepto, *part. 2. tract. 14. resolut. 50. & part. 5. tract. 14. resolut. 54.*

Aut Sacerdotes communicantes mortales laicos.

47. Septimum denique An extendatur ad Sacerdotes more laicorum communicantes. Et respondendum negativè cum Villalobos *in sum. part. 1. tract. 3. dub. 31. num. 8.* quia tunc non se habent ut Sacerdotes. Secus si Sacerdos communicaret in semi sacrificio Pasceves. Vel assumeretur ad complendum sacrificium ab alio inchoatum. *part. 1. tract. 14. resolut. 60. in fine.*

Censura quid?

CENSURA.
1. Censura est pœna Ecclesiastica, his, vel illis Ecclesiæ bonis hominem privans. Tres sunt ejus species Excommunicatio, Suspendio, & Interdictum. Irregularitas non est censura *ex cap. q̄arenti de verb. signific. Ita Faber de Sacram. ordin. dist. 25. quest. 1. disputat. 3 num. 35. & alii.* Sed Corneio *in 3. part. tractat. 5. disput. 1. dub. 2. diff. 2.* & alii probabiliter etiam docent, irregularitatem provenientem ex mero delicto, & quæ est pura pœna peccati, esse censuram; quam opinionem ait Ciux *part. 2. tractat. ... de irregul. dub. 15. concl. 2.* esse communem inter Thomistas. Probatur autem; quia in multis Bullis, postquam concessa est facultas absolventi ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, subjungitur, *Et ab omnibus censuris, & pœnis Ecclesiasticis;* quibus verbis non potest aliud significari, *Summa Diana.*

Et qua illius species?

Irregularitas non est censura.

Sed oppositum est probabile de irregularitate ex delicto.

quàm hujusmodi irregularitas; nam tres censuræ communes jam præmissæ sunt. Vide Bullam Pii V. ann. 1561. Igitur secundum hanc opinionem potest Confessarius virtute Cruciatæ ab his irregularitatibus absolvere, *part. 1. tract. 11. resolut. 27. & part. 4. tr. 2. resolut. 81.*

2. † Omnis verò censura aut est à jure, aut ab homine. A jure dicitur, quando fertur à iudice habente potestatem condendi legem, ea intentione, ut condatur generale statutum, obligans sub censura. Ab homine verò, cum fertur intentione non condendi legem perpetuam, sed statutum temporale, & transitorium obligans sub censura. Item, utraque hæc censura alia est lata sententiæ, quæ incurritur ipso jure, alia est sententiæ ferendæ, seu comminatoriæ, quæ non incurritur, nisi post sententiam Judicis. † In dōbio verò, an censura sit lata, an verò ferendæ sententiæ, censei de ferendæ: quia odia sunt restringenda. Ita *Avila de cens. part. 2. cap. 2. dub. 2. part. 4. tract. 3. resolut. 10.*

Censura autem est a iure, aut ab homine.

Aut lata sententiæ aut ferendæ.

3. † Causæ censuræ sunt quatuor. Efficiens, materialis, formalis, & finalis.

Censura quatuor causa. Efficiens est omnis, qui habet iurisdictionem spirituales in foro exteriori.

4. EFFICIENS est ille, qui potest ferre censuram: nimirum Papa, Concilium generale, Provinciale, Cardinales, Episcopi, Inquisitores, Abbates, Generales, Provinciales, & Priores Religiosorum, & omnes habentes jurisdictionem spirituales in foro exteriori. † Potest autem jurisdictione ferendi censuram acquiri consuetudine, *c. dudum, de election. Et præscriptione, cap. auditu, & cap. cum olim, de præscriptio.* Et ratio est, quia his modis mutantur jura, & dominia. Censetur autem in his casibus concedi à Summo Pontifice, ut jurisdictiones Ecclesiasticæ certæ sint. Ita Mercerus *in 3. part. quest. 22. dub. 3.* & Doctores communiter. Qui advertunt, hanc potestatem hoc modo acquiri posse quoad unam censuram, & non quoad aliam: quia inter censuras non est conexio necessaria. Et consuetudo, vel præscriptio circa actus unius generis, non dat facultatem ad actus alterius generis. *part. 5. tr. 9. resolut. 42.*

Qua acquiri potest consuetudine, & præscriptione.

*Sed non à
famini.*

Vel laico.

*Qui potest
ferre censu-
ram non po-
test ferre in
propria cau-
sa.*

*Vel extra
territorium.*

5. Porro, ut consuetudine, vel præ-
scriptione acquiratur iurisdictio feren-
di censuram; subjectum debet esse ca-
pax. Incapax autem huius iurisdictio-
nis est femina, ut diximus V. *Abbatissa*,
num. 1. Sicut etiam vir laicus. Qui, non
solum non potest ferre censuram, sed
nec, vel incidenter, de censuræ nullitate
cognoscere, aut ordinare, ut non ser-
vetur, & quod tollantur eedulones de
portis Ecclesiarum. Et Princeps laicus
non potest Episcopi vel Vicariis pro-
hibere, ne aliquem excommunicent, nisi
sibi prius censuræ causam ostendant.
Quia hæc omnia sunt actus iurisdictio-
nis Ecclesiasticæ, quæ in laicum cadere
non potest. Ita Portocarrero, in *allegat.*
iurisd. S. Officii num. 97. & alii commu-
niter contra Periram de manu regia cap.
7. n. 27. part. 4. cr. 1. resol. 98.

6. Habens potestatem ferendi cau-
sam, non potest ea uti in propria causa:
Nam in causa propria nemo iudex esse
potest. *cap. inter querelas, cap. 13. qu.*
4. Verum Innocent. IV. cap. dilecto filio, de
sentent. & excommunic. in 6. id intelligen-
dum inquit de censurâ per modum iudi-
cii, non per modum iustæ defensionis in
invasorem: quia licet vim vi repellere. Et
Abbas ad cap. cum venissent, de iud. ait
licere uti potestate censuræ in propria
causa, etiam per modum iudicii ubi cau-
sa est adeo manifesta, ut nec negari va-
leat, nec examinari oporteat, part. 5. tract.
9. resol. 52.

7. Item, habens potestatem ferendi
censuras, non potest illas ferre, dum
est extra territorium; quia iurisdictio
contentiosa clauditur territorio, cap.
novit, de sentent. excommunic. Ubi Ponti-
fex non aliter salvat censuram latam à
legato contra Regem Galliarum, quam
ex eo, quod nondum fuerat terminos
sue legationis egressus. Unde Præpo-
situs in 3. part. quest. 1. dub. 5. numer. 34.
probabiliter docet, Episcopum non pos-
se ferre censuram extra diocesim, et-
iam in delicto publico, & quando casus
cognitio non prærequiritur. Sed ego in
hoc casu contrarium teneo cum Cor-
nejo in 3. part. tract. 5. disputat. 6. dub. 6.

quest. 1. Et favet cap. cum sit. §. fin. de ap-
pelli. cap. evidentiâ, de accus. & cap. mani-
festa i. quest. 1. part. 5. tractat. 9. resolu-
tio. 35.

8. Si plures diversæ potestatis ferant
eamdem censuram, Papa, verbi gratia,
& Episcopus, intendens uterque novam
censuram imponere, contravenientes
plures excommunicationes incurrunt.
Secus, si eadem lex ab eodem superiore
sapius renovetur.

9. † MATERIALIS causa censuræ
est duplex. Remota, & proxima. Illa est
subjectum capax censuræ, hæc causa
propter quam incurritur.

10. Subjectum capax censuræ est,
homo viator, baptizatus, adultus, sub-
ditus. †

Est enim proprium omnis censuræ,
non ligare pueros ante pubertatis, ex-
cepta eis, quæ feruntur in can. si quis sua-
dente. Ita de censuris ab homine do-
cet Sanctius disputat. 26. numer. 18. & cap.
2. & cap. referente, de delict. puer. Et de
censuris à jure naturalis tom. 1. tract. 3. di-
sp. 1. punct. 24. §. 2. numer. 8. contra
Ugolinum de cens. cap. 17. §. 3. num. 5. Et
ratio est, quia odia sunt restringenda.
part. 3. tractat. 6. resol. 88. Idem docet San-
ctius de irregularitate. Vide V. Irregula-
ritas, num. 2.

11. Item nulla censura ligare potest
non subditum ejus, à quo fertur, ut di-
cemus generaliter de legibus. V. Lex,
numer. 6. Unde in primis nemo potest
censura ligare seipsum. Quamvis occa-
sione censuræ à se lata, possint censu-
ram ab alio latam incurrere, ut in casu,
quo quis conversaretur cum excommu-
nicato à se, vel celebraret in Ecclesia à
se interdicta: nam in primo incurre-
ret excommunicationem minorem, in
secundo fieret irregularis. Ita Mercerus
in 3. part. quest. 20. dub. 4. part. 5. tract. 9.
resol. 52.

12. Deinde censuræ locorum non
comprehendunt peregrinos, sive per
modum sententiæ latæ sint, sive per mo-
dum statuti cap. à nobis, de sentent. ex-
comm. Ita Layman. lib. 1. tract. 5. part. 1.
cap. 4. num. 5. Quidquid Pontius lib. 5.
cap. 77.

*An pro eodē
delicto in-
curri possit
duplex cen-
suræ*

*Materialis
causa censu-
ræ remota*

*Est homo
baptizatus*

Adultus

Est subditus

*Unde non
potest quis
censuram li-
igare seipsum*

*Vel peregrini
non*

cap. 7. §. 2. num. 19. part. 3. tract. 5. resol. 73. Item, si latae sint per modum statuti, non comprehendunt subditos delinquentes extra diocesim, vel in loco exempto intra diocesim, ut est Ecclesia S. Cataldi hic Panormi. Ita Covarruvias in cap. Alma part. 1. §. 10. num. 12. (Immo nec sufficit, quod delictum inchoatum sit intra diocesim, sed debet esse consummatum. Unde si quis raperet virginem in diocesi, & extra diocesim violaret, non incurreret censuram ex statuto diocesis contra stupratores. Ita Suarez disputat. 5. sect. 4. num. 7. part. 5. tractat. 9. resol. 33.) Idem docet Avila part. 2. cap. 3. disputat. 2. dub. 5. de censuris latis per modum sententiae; quia iurisdictio Episcopi non extenditur extra diocesim. Id quod procedit secundum ipsum, si delictum patratum sit extra diocesim; & secundum Pontium ubi supr. num. 20. etiam si patratum sit in diocesi, si delinquens extra diocesim reperitur. Verum Suarez disputat. 5. sect. 5. num. 9. putat, censuras latis per modum sententiae ligare subditos extra diocesim existentes; & delinquentes: quia praecipuum in hoc differt a statuto, quod hoc dirigitur ad territorium, illud vero ad personas immediate. Sed sententia Avilae est probabilis, part. 3. tract. 5. resol. 74.

An possit collegium?

13. Denique, quoad excommunicationem, subjectum debet esse homo determinans: nam collegium sive communitas. Quamvis suspendi possint, & interdici, non tamen possunt per unam sententiam excommunicari. ca. Romana, de sentent. excomm. in 6. Possunt tamen seorsum. Ita Turrianus de cens. lib. 2. disputat. 23. dub. 2. Vide etiam Coninch de Sacrament. disput. 13. dub. 6. num. 48. part. c. tract. 9. resol. 38.

Censura non fertur, nisi propter peccatum consummatum.

14. † Causa MATERIALIS proxima censurae, est peccatum. Quod in primis debet esse consummatum, regulariter loquendo. Unde quando in iure fertur censura contra aliquod peccatum, nisi aliud exprimat, intelligi debet de peccato completo in suo genere, cap. perpetua sanctionis, de elect. in 6.

Nam odia sunt restringenda. Hinc censura lata propter haeresim non incurritur, nisi ab eo, qui est perfecte haereticus, & lata propter homicidium, non incurritur a percussore lethaliter, & mors, vel per miraculum, non sequatur. Ita Praepositus in 3. part. quast. 1. dub. 6. num. 45. part. 5. tract. 9. resol. 56.

15. † Deinde pro excommunicatione majori, debet esse peccatum mortale. † Unde quoties in iure imponitur excommunicatio comminatoria, signum est obligationis sub mortali. Nisi imposita sit ad terrorem, ut passim fieri solet. Non ita de aliis poenis Ecclesiasticis. Ita Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. cap. 4. numer. 51. part. 3. tractat. 5. resol. 66. Imo quamvis Faber in 4. distinct. 25. quast. 1. disputat. 5. cap. 2. uum. 51. doceat, excommunicationem minorem ferri posse pro peccato veniali gravi: id tamen Hurtado de cens. diff. 10. num. 42. docet verum esse tantum de excommunicatione minori a iure, vel ab homine generaliter lata, quae nimirum utraque absolvi potest a Confessario peccati venialis, minime vero de ea, quae fertur ab homine specialiter; nam cum haec nisi a Iudice absolvi non possit in foro exteriori, esset gravis poena pro veniali. Potest tamen contingere, ut praecipuum superioris de re levi, ex aliqua circumstantia, obliget sub mortali, & tunc imponi potest excommunicatio. Sed ad his praecipuis cum excommunicatione in levibus causis abstinendum est. Ita Faber ubi supra num. 5. part. 5. tract. 9. resol. 47. in fine. Potest etiam imponi excommunicatio contra multos, qui singuli furati essent plura modica, notabile damnum constituentia. Ita Moscatius tract. 6. ca. 5. num. 8. part. 5. tract. 9. resol. 54.

Mortale, quod sequitur dum aliquid potest procedi etiam in excomm. m. n. n. n.

16. De suspensione, quamvis Cajetanus V. Suspendio, absolute doceat ferri posse pro veniali; id tamen aliqui non admittunt, docentque propter veniale suspendi quem posse leviter tantum, ut ab uno actu eligendi, a distributionibus unius horae, &c. Ita Corneio in 3. part. tractat. 5. disput. 3. dub. 2. part. 5. tract. 10. resol. 19. Idem dic de Interdicto.

Suspendio.

Es interdictio.

Et interdi-
cto.

dicto: Nam leve v. gr. ab ingressu Ecclesie per mensuram, imponi potest pro veniali, grave vero, non potest. Probabile tamen utrumque est, & quod pro veniali ferri possit interdictum personale speciale, ut docet Henríquez lib. 13. cap. 50. num. 2. & quod non possit, ut docet Suarez disputat. 36. sect. 3. num. 3. part. 5. tractat. 10. resolut. 78. An ferri possit pro debito pecuniaris. Vide V. *Interdictum* num. 5.

Nec impro-
babiliter.

17. Et generaliter probabilis est opinio Suarez disputat. 4. sect. 10. num. 8. & aliorum, quod nulla censura, vel etiam irregularitas incurratur propter culpam venialem: quia de pietate Sancte Matris Ecclesie non est credendum, quod velit culpae levi gravem poenam injungere. Unde, quoties ignorantia juris, vel facti impotentia, &c. excusant transgressionem canonis à peccato mortali, excusant etiam ab incurssione censurae. part. 3. tractat. 6. resolut. 51. Id quod de suspensione, & interdicto docet etiam Coninch disputat. 13. dub. 8. numer. 68. part. 5. tractat. 9. resolut. 47. §. Sed an. Et de suspensione Cornejo ubi supr. part. 5. tractat. 10. resolut. 19. Vide V. *Ignorantia*.

Item peccatum debet
esse exter-
num.

18. Tertio, peccatum pro incurssione censurae debet esse externum: quia Ecclesia non iudicat de occultis, cap. tua nos, & c. sicut tuis, de simon. & ratio est: quia, cum Ecclesie regimen sit visibile, non potest de invisibilibus iudicium ferre. Ita Faber in 3. distinct. 25. quest. 1. disp. 4. cap. 2. num. 53. contra Adrianum, & alios, Clem. vero 1. de haeret. & aliorum iurium, quae adduntur, censura non incurritur, nisi actus internus aliquo verbo, aut signo exterius indicetur, ut bene docet Hurtado diff. 11. & nos infra V. *Haeresis* numer. 7 part. 5. tractat. 9. resolut. 48. Docet autem Suarez disputat. 4. sect. 2. num. 22. & deinceps Ecclesiam ferre posse censuram in actionem externam ex se malam: & illam prohibere, ut procedentem à peculiari affectu, & non ab alio: quemadmodum imponit poenas haeresis facti haereticali, prout procedit ex errore intellectus. Et, posse pu-

nire actum externum propter defectum interni, quando est de substantia externi: Et, incurri censuram ob defectum actus interni, etiam si exterius nullum signum talis defectus appareat. Verum Turrianus de censur. lib. 2. disput. 4. dub. 2. & merito, negat hoc ultimum. Nam si Ecclesia vellet talem defectum punire poena aliqua distincta à censura: non posset; quia non posset ipsi constare. Potest tamen Ecclesia punire actionem malam, ut procedentem à peculiari affectu, dummodo de tali affectu constet exterius, nam alias sub ea ratione, sub qua est prohibita, talis actio est ipsi Ecclesie omnino incognita. Unde nec posse puniri actum externum ex se bonum, etiam si procedat ex mala intentione, quod ipse Suarez num. 18. admittit. part. 5. tractat. 9. resolut. 49. Imò si actus internus sit mortalis, externus vero venialis, secundum Sanchez apud Portellium V. *Excommunicatio in addit.* num. 11. ad excommunicationem non sufficit: quia Ecclesia excommunicat actum externum, qui proinde debet esse mortalis, Item pro- part. 5. tractat. 9. resolut. 41. Vide V. *Haeresis* num. 10.

Quod in se
spectatum
sit mortale.

Item pro-
prium.

19. Quarto, excommunicari quis non potest pro peccato alieno. An vero suspendi possit & interdici. † Vide V. *Suspensio*, num. 12.

20. Quinto, censura lata contra facientes, non ligat mandantes, aut consulentes: quia hi in rigore non faciunt, & quando Pontifices volunt suis censuris illos comprehendere, claris verbis explicant, ut videre est in cap. ultim. de penis in 6. & Clement. 1. eodem titul. Ita Avila part. 2. cap. 5. disputat. 3. dub. 2. conclus. 1. contra Sylvestrum V. *Excommunicat.* num. 10. quasi. 4. Imò si censura extendatur ad consulentes, non incurritur à consulente ita leviter, ut consilium non habeat effectum, siue quia revera non sequitur, siue quia alioqui eodem conam queretur. Et censura lata contra consulentem Clericum non incurrit consulens percussio- nem Clerici parato illum occidere, quia consulit minus malum, quod non est peccatum,

Et quando
fertur contra
facientes, non
ligat man-
dantes aut
consulentes.

Et si illos ex-
primit, non
ligat, nisi
mandatum
aut consilium
habeat effectum
penitentem ab
ipso.

catum, nec prohibitum sub censura, *part. 5. tractat. 9. resolution. 56. & 57.*

Non legiti-
mi retracto.

Item quando censura extenditur ad mandantes, & consulentes, non ligat illos, si ante effectum, mandatum, & consilium revocent. Quia Ecclesia aut non potest, aut non intendit ligare cen- sura eum, qui ante incurfionem est pœ- nitens actualis, & non inobediens, ne- que habitualiter. Id quod diximus V. *Abortus, num. 6* de eo, qui consilium abortus revocavit. Et cum Cælestino

Non autem
si aliunde.

tom. 3. cap. 9. diff. 6. extendendum est ad mandantem, si revocatio mandati per- venit ad notitiam mandatarii: secus de- re, si non pervenerit, nisi interim moria- quia censura non ligat defunctos, p. 3 *tractat. 5. resolut. 83. part. 5. tract. 9. resolut. 58.* Adde, quod si consulens consilium non revocet, effectus tamen sequitur absque influxu talis consilii, (quod tum ex recipiente consilium sciri potest, & bene colligitur, si multo post consilium delictum perpetravit, & ex aliis conje- cturis) tunc censura non incurritur, sed quid, si pensatis circumstantiis maneat dubius? *Vide infra, num. 30. part. 5. tract. 9. resolut. 57.*

Item requi-
ritur contu-
macia.

21. Sexto, censura ferri non potest pro peccato præterito, sed solum ob con- tumaciam. Unde

Vnde ad cœ-
surâ præ-
missi debet
monitio.

22. Ad FORMAM censuræ perti- net in primis, ut reus admoneatur. Non enim potest quis censura ligari, nisi Ec- clesiam non audierit, & sit contumax. Ita Sotus in 4. distinction. 22. question. 1. articulo. 2. & alii ex cap. *Romana de sen- tent. excommunic. in 6.* († Hæc est opi- nio auctoris in part. 5. tractat. 9. resolut. 18. quam postea supponit, ut certam in eo- dem tractat. resolut. 55. & patet ex con- textu ejusdem resolut. & ex resolution. 19. Quod ergo videatur contrarium doce- re, puto contigisse ex errore Typogra- phi intermittentis ex textu aliquot li- neas, ut colligi potest ex connexione verborum. †) Contumax autem est quis, quia aut vocatus à iudice, non com- pareret, aut si compareret, discedit ante sen- tentiam; aut si expectat, non vult postea illi parere, can. certum est 1. quest. 3. part.

5. tract. 9. resolut. 55. §. Notandum. Admoni- tio autem debet fieri cum comminatio- ne censura, ut censura ipsa contemna- tur, priusquam incuratur. Ita Co- ninch, disputat. 13. dub. 9. numer. 82. Ibid. in fine. Quæ doctrina est adeo vera, ut censura non possit ferri sine monitione, etiam si absque illa constet de contuma- cia rei, ut si cum juramento asseverasset, se monitionibus non pariturum Ita Cor- nejo in 3. part. tractat. 5. disputat. 5. dub. 2. contra Saytum. lib. 3. cap. 2. num. 23. Imò nec posse reum huic juri monitionis ce- dere, putat Cornejo. Et quidem, quam- vis unica monitio ad valorem censuræ sufficiat, ut tamen feratur licite, præ- miti debet triplex, in quo dierum in- tervallo distincta. Nisi periculum sit in mora; in quo casu posset Iudex uni- cam monitionem permittere, modo tantum temporis concedat, quantum saltem deliberationi sufficiat. Debent etiam monitiones fieri in personam ipsius rei, regulariter loquendo: & co- ram idoneis testibus, ad testificandum, si opus fuerit. Vide Fabrum in 5. di- stinction. 25. questio. 1. disputat. 4. cap. 3. part. 5. tractat. 9. resolut. 19. Quæ omnia procedunt tam de excommunicatione, quam etiam de suspensione, & interdi- cto part. 5. tractat. 9. resolut. 550 post ini- tium. Quamvis Villalobos, tom. 1. tract. 16. diff. 8. num. 6. doceat, suspensionem, & interdictum, quando non infliguntur per modum censuræ, sed per mo- dum pœnæ pro delicto commisso, non prærequirere monitionem. Ibid. resolut. 18. §. Notandum.

Sub censu-
ra.

Triplex.

In personam
rei.

Coram testi-
bus idoneis.

23. Procedit verò hæc doctrina etiam in censuris à jure comminatoriis pro- prie dictis. Nam non potest iudex reum convictum censura irretire abs- que monitione, ex cap. *reprehensibilis, de appellat.* Si enim reus citatus, & cri- men confessus, velit resipiscere, & Ec- clesiam satisfacere, non posset excommu- nicari, imò potius deberet absolvi, si esset excommunicatus ex cap. *quæ fran- ro, de appellat.* Ita Cornejo in 3. part. tra- ctat. 5. disputat. 5. dub. 2. contra Bonaci- nam de censur. disputat. 1. quest. 1. punct. 9. num.

Etiā si ju-
dex velit cœ-
suram à jure
comminato-
riam alicui
infligere in
delicto note-
rio.

Vel declarare incursum excommunicationem a jure lata sententia.

9. num. 3. In tali autem casu requiritur etiam citatio rei, cum termino ad alligandum pro se. Ita Soto *distinction. 22. question. 2. artic. 2.* Quod etiam procedit in contraria sententia. Estque aded verum, ut etiam excommunicatio ipso facto lata, jure declarari non possit a Judice incursum absque citatione. Ita Decius *cap. per venit, de appellat.* Nisi tamen crimen esset notorium. Ita Navarr. *lib. 5. cons. 20.* Et si absque citatione declaratio fiat, erit nulla. Ita Bonacinam. *ubi supra part. 5. tractat. 9. resol. 18. §. non desinat.*

Quid si feratur a iudice ut persona privata

Quando Judex non ut Judex, sed ut homo privatus ad defensionem juris proprii fert censuram, secundum Ugolinum: *tab. 1. de censur. 2. lib. 2. cap. 3.* potest excommunicare absque monitione premissa; sed contrarium docet Turrianus *de censur. lib. 2. disput. 18. dub. 5. part. 5. tr. 9. resol. 18. §. sed hic.*

Censura debet ferri in scriptis cum expressione causae.

24. Deinde pertinet ad formam censuræ, ut feratur in scriptis cum expressione causæ. Et aliter facientes peccant mortaliter, & incurrunt suspensionem a divinis, & ab ingressu Ecclesiæ per mensam. Sed Prælati Mendicantium habent privilegium ferendi excommunicationem solo verbo. Vide V. *Prælati, n. 49. p. 5. tract. 9. res. 679.*

Censura lata sub disjunctione quando liget?

25. Censura lata sub disjunctione verb. gr. *Precipio hoc sub pena excommunicationis, vel suspensionis*, ita ut arbitrio rei relinquatur alterutrum electio) si reus eligat alterutrum, ligabitur ex intentione ferentis, quæ in tali casu est, ut illa liget, quam velit reus. Ita Turrianus *de cens. lib. 1. disputat. 4. dub. 1.* contra Gordonum *tom. 2. lib. 7. question. 5. cap. 1. numer. 5.* Quod si ferens hoc modo censuram noller eam obligare nisi reus expressè eligat, nulla ligaret: quia non est major ratio unius, quam alterius. Quod etiam procedit, si neque superior determinaret censuram, neque id relinqueret arbitrio rei. Hæc ferè omnia docet etiam Cornejo *in 3. part. tractat. 5. disput. 5. dub. 4.* qui addit, superiorem hoc pacto censuram ferentem, graviter peccare: quia est contra

rationem pœnæ, quod relinquatur arbitrio rei. Esse tamen validam, sicut valet penitentia Sacramentalis imposita sub disjunctione. *part. 5. tract. 9. resol. 63.* De suspensione lata disjunctivè, vide V. *Suspensio, n. 30.*

26. Censura ferri potest sub conditione, ex *cap. præterea, de appellat.* & tunc non incurritur, nisi post impletam conditionem. Et si dubium sit, num conditio sit impleta, non incurritur. Ita Moutre. *part. 4. tractat. 3. resol. 35. §. Et Nota.* Probabile autem est, esse validam, etiam si conditio de futuro sit ad censuram impenitens: quia Judex potest facere suum consensum pendere a qualibet conditione. Sed Suar. *disp. 3. sect. 6.* probabiliter etiam contrarium docet. *part. 5. tract. 9. resol. 64.*

Censura ferri potest sub conditione. Et tunc non incurritur, nisi impletur conditio. Et certò censet impletam esse.

27. Quando autem censura fertur sub conditione ad instantiam partis, potest creditor terminum prorogare, itaut, adveniente conditione, censura lata non incurrat. Quod etiam procedit, quando absolvitur sub conditione ad instantiam partis. Vide V. *Absolvere, num. 69.*

Est emanata ad instantiam partis. hæc potest terminum prorogare.

28. Quando censura fertur sub conditione de futuro, habet locum appellatio, etiam si Judex dicat: *Ex nunc sis excommunicatus, nisi, &c.* Nā illud ex nunc, designat in præsentem effectum futurum. Ita Hurtado. Et licet ab aliis sententiis appellandum sit intra decem dies, a censura tamen licet appellare infra totum tempus propositæ conditionis, quia ad eam requiritur contumacia. Et sententia censuræ sub conditione non est propriè sententia priusquam impletur conditio. Et tandem favet, *cap. præterea*, illis verbis, *medio tempore*, id est toto tempore, quo licet conditionem implere. Ita Ayala, *part. 2. cap. 5. disputat. 5. duc. 11. conclus. 5.* contra Abbatem in *cap. præterea, part. 5. tract. 9. resol. 64.* Si autem pendente conditione, reus mutet forum, impleta conditione adhuc ligabitur censura. Si verò conditione pendente Judex moriatur, non ligabitur. Ita Cornejo *in 3. part. tractat. 1. disput. 4. dub. 3. quasi. 3. §. 5. ib. in fine.*

Cum verò conditio est de futuro: ab ejus sententia appellari potest.

Censura si
ni, corre-
tio.

29. † Causa finalis omnis Censura
est lucrum animæ illius, in quem fer-
tur; sua enim arma Sancta Mater Ec-
clesia, non in excidium, & vindictam,
sed in remedium, & correctionem exer-
cet. †

Dubius an
censuram in-
currerit, be-
ne faciet, si
procurerit ab-
solvitur, ad
cunctelam.
Sed non te-
netur, cessan-
te scandalo
se habere
pro excommu-
nicato,
&c.
Quamquam
oppositum sit
probabile.

30. Dubius, an censuram incurrerit,
consultissime faciet, procurando abso-
lutionem sub conditione, & si est ex-
communicatus, interim à communione
abstinendo, ad vitandum scandalum.
Seculo autem scandalo, non tenetur
quis in dubio se habere excommunica-
tum, &c. sive dubium sit juris, sive fa-
cti, quia melior est conditio possiden-
tis. Ita Tannerus tom. 4. disputat. 6. qua-
stion. 10. sub. 4. num. 60. & alii. Quam-
quam probabilis etiam sit sententia Mo-
lina. de justit. tom. 4. tractat. 3. disputat. 67
num. 7. & aliorum, quod in dubio facti
censeri quis debeat censura irriteris.
part. 4. tract. 3. resol. 35. & 66. & part. 5. tr.
9. resol. 44.

C E N S U R A
Ob Clerici percussorem.

Pater nō po-
test verberare
filium in
sacris

1. Pater non potest filium in sacris
constitutum correctionis cau-
sa absque ligatione Censura: cap. 81
quis suadente, &c. verberare nec etiam
avo hoc permittitur. part. 8. tractat. 4. re-
sol. 1. Maritus, qui dolo, vel fraude addu-
cit Clericum adulterum, & inventum
cum uxore illum occidat, incurrit in
hanc censuram; sed si data opera se ab-
scondit, ut ille veniat, & illum occidat,
vel percussit non incurrit, nec adjuvan-
tes, vel associantes dictum maritum, ib.
resol. 2.

Qui ex justitia
tenetur,
& non in-
pedi, incur-
rit in censu-
ram.

2. Qui tantam ex charitate teneretur
impedire percussorem Clerici, & non
impediret, etiam ex odio (dummodo
non sit socius, vel adjuvans) non incur-
rit in hanc Censuram; incurrit verò qui
ex justitia teneretur, ut Rex, Judex,
ministri justitiæ, Patres, Tutores, Peda-
gogi, Parochi, Custodes, & contra co-
rum pupilli, famuli, Parochiani, & Cu-
stodii; quomodo isti tenentur, vide. ib.
resol. 3.

3. Clerici se invicem gladiis distri-
ctis gladianes, & neuter illorum est
tactus ab ense non incurrit in excom-
municationem; immò si quis hastam
vel lapidem, aut aliquid in Clericum
iniciat cum animo offendendi, sed
nec offendit, nec tangit, non incurrit
in censuram. ibidem resolutio. 4. Et qui
cum habitu Clericali Ecclesiæ alicui
inserviat cum animo ascendendi ad sta-
tum clericalem non gaudet privilegio
Canonis, ibid. §. Nota hic obiter.

Non, ay-
mi tangen-
tes, vel ali-
quo instru-
mento non
incurrunt.

4. Percutientem Clericum in mino-
ribus constitutum absque habitu, & to-
tura sine tamén trina Episcopi monitio-
ne (quamquam non gaudet beneficio, &
privilegio fori) gaudet, ajunt Doctores
privilegio Canonis, incidere in censu-
ram Fragolus, & alii; sed si hoc bona fide
fecit, ratione ignorantia non incurrit.
ibidem resolutio. quinta. excluduntur Cle-
rici Assassini, seditionis, & aliis facino-
ribus intenti a fruntione Canonis, non
autem excommunicati, suspensi, vel or-
dinati per saltum. ibid. §. Notandum est
etiam.

Percutien-
tes Clericum
sine habitu
non incurrit
si bona fide
percussit.

Assasini nō
gaudent pri-
vilegio Ca-
nonis.

5. Incurrit in hanc censuram percussor
Clericum conjugatum habitum non
deserentem, vel Ecclesiæ non servien-
tem, dummodo alias gerere solebat:
immò, & ejus uxor dummodo compa-
reat coram Judice Ecclesiastico; & si
Clericus dimiserit habitum, & postea
reassumpit, gaudet privilegio Cano-
nis; Bigamus autem in minoribus tali
privilegio privatur, non autem Bigami
dispensati in ordinibus sacris. Religiosi
verò sine habitu gaudet hoc privilegio
Canonis. ibid. resol. 6.

Clericus con-
jugatus gaudet
privilegio
Canonis.

Bigami
Dispensati.

Religiosi.

6. Equites etiam Novitii S. Jacobi,
Alcantaræ, Calatravæ gaudet hoc
privilegio Canonis, sic etiam Cleri-
cus non Canonice ordinatus, itaut pro
pœna sit à gradu dejectendus gaudet
eorum privilegio. ibidem resolutio. 7.
Sed hoc non militat de servo sine licen-
tia domini ordinato, & degradato,
quæ talis omni privilegio privatur. Me-
gala ibidem. §. Sed non deseram, hinc se-
quitur, quod Clericus se ipsum percu-
tens nō est excommunicatus, cum ver-
ba.

Equites S.
Jacobi, & es-
tam Novitii.

Servi sine
licentia.

Clericus se
percussit nō
incurrit.